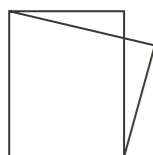

Spirende professionelle

– et indblik i studerendes professionsidentitetsdannelse i praksisforløb

Nicolaj Johansson,
ph.d., adjunkt,
Pædagoguddannelsen,
University College
Nordjylland
Stine Bylin Bundgaard,
ph.d., lektor,
Pædagoguddannelsen,
University College
Nordjylland

Samfundets kompleksitet og konstante bevægelse stiller store krav til uddannelser om at uddanne kompetente, refleksive, robuste og engagerede studerende, der kan tænke, handle og agere professionelt i en praksis. I denne artikel belyses, hvordan studerende oplever at stå i krydsfeltet mellem forskellige identiteter under praksisforløb på grunduddannelser. Det at uddanne sig ind i en profession og udvikle nye identiteter er en transition, der rummer mange komplekse facetter i form af udvikling af ekspertviden, færdigheder, adfærd, holdninger samt professionalisme (Wilson et al. 2013). Barnett (2012) beskriver denne transition som en dynamisk rejse uden en specifik destination, der påvirkes af såvel den enkeltes personlige

karaktistika som den professionelle praksis, den enkelte indgår i. Der tages udgangspunkt i nedslag i praksisforløb på henholdsvis Pædagoguddannelsen og Medicinuddannelsen, hvor sociale identiteter og dannelsen af professionsidentitet er omdrejningspunktet (Rothuizen 2015; Van den Broek et al. 2020; Rothuizen & Togsverd 2020a). På baggrund af en analyse af feltstudier og fokusgruppeinterviews med studerende argumenteres der for at forstå begrebet som social identitet, der rummer justering af selvet i relation til professionen og udøvelsen deraf (handling). En viden, der er væsentlig i debatten om, hvordan professioner uddannes til en kompleks og foranderlig verden.

Spirende professionelle – et indblik i studerendes professionsidentitetsdannelse i praksisforløb

Samfundets kompleksitet og konstante bevægelse stiller store krav til uddannelser om at uddanne kompetente, refleksive, robuste og engagerede studerende, der **kan tænke, handle og agere professionelt i en praksis.**

Indledning

Jeg synes, at det var hårdt, at jeg på den ene side skulle være ansat, hvor jeg skulle have pædagog-hatten på, men at jeg også skulle tage studerende-hatten på, hvor jeg skulle lære og være nysgerrig.
(Søren, P, interview 2023)

Vi møder her en refleksion over 2. praktik og mødet med praksis på Pædagoguddannelsen. Søren, der er pædagog-studerende, italesætter, hvordan han følte sig presset af både at skulle agere som studerende og pædagog, og at han havde en fornemmelse af, at disse to 'hatter' ikke kunne forenes, uden det blev på bekostning af ham selv. En

anden vigtig pointe i Søren's udsagn er relationen mellem 'hattene' og hans læring. På den ene side at skulle tænke, handle og agere som ansat (professionel) og på den anden side tænke, handle og agere som studerende med fokus på at lære og være nysgerrig på mellemrummet mellem uddannelse og praksis. Der er altså en sammenhæng mellem den måde, Søren identificerer sig på, og hans tilgang til læring. Denne relation mellem identitet og læring har Niemi (2003) og Van den Broek et al. (2020) tidligere udforsket og bekræftet i deres studier, men hvordan de studerende oplever kompleksiteten i identitetsarbejdet er stadig sparsomt beskrevet i litteraturen (Johansson 2022). Vi finder det derfor

aktuelt at dykke ned i det aktuelle forskningsfelt med henblik på at kunne udvikle og kvalificere didaktiske overvejelser og det curriculære arbejde på vekselluddannelser.

Intentionen med en vekselluddannelse, hvor aktiv deltagelse i den professionelle praksis er omdrejningspunktet, er at lære direkte af og fra borgere/patienter og gøre noget for 'den anden' og blive uddannede og kvalificerede repræsentanter for en specifik profession (Hjort 2004). Profession er her defineret som havende et formelt defineret afsæt, hvor ekspertise fremhæves (funktionalistisk tradition), men tillægges en dynamisk karakter, der især retter sig

mod individets (her den studerende) fortolkning og handlen på baggrund af den tilegnede ekspertise (Hjort 2004; Moos et al. 2004). Hertil kommer, at de udvalgte uddannelser relaterer sig til henholdsvis en klassisk profession, der har årelang erfaring med autorisation og efter-videreuddannelse/specialisering (Læge), og en profession, der i sin grundstruktur ikke placerer sig inden for de klassiske professioner, og hvis vidensgrundlag fremstår uafgrænset og på tværs af videnskabelige traditioner (Pædagog). Fælles for de to uddannelser er, at grunduddannelsens mål er at støtte bevægelsen fra studerende til færdiguddannet professionel inden for en specifik profession med et individuelt perspektiv på, hvordan professionen udføres, defineres og forandres i handlingen og dermed opbygge fornemmelse af professionsidentitet (Wilson et al. 2013; Rothuizen & Togsverd 2020b).

I nærværende artikel undersøger vi, hvordan de studerende oplever professionsidentitetsdannelse i spændingsfeltet mellem identitet som studerende og identitet som spirende professionel i mødet med den professionelle praksis hos henholdsvis medicin- og pædagogstuderende. Professionsidentitetsbegrebet er inspireret af den dynamiske identitetsteori, der tager højde for såvel intrapersonelle som interpersonelle faktorer i relation til individets identifikationsprocesser (Wackerhausen 2004; Jenkins 2008) og selvfølelse (Haslam 2017). Med afsæt i studerendes oplevelser af professionsidentitetsdannelse i praksis lægger vi op til en uddannelsesmæssig diskussion om, hvordan grunduddannelser curriculært såvel som didaktisk kan arbejde med rammerne for studerendes professionsidentitetsdan-

nelse, herunder udviklingen af deres tænkning, handlinger og ageren i praksis.

Professionsidentitetsdannelse og social identitet

At træde ind i en ny profession er en transition med mange facetter, der blandt andet indbefatter udvikling af ekspertviden, tænkning, handling, kompetencer, adfærd og holdninger (Wackerhausen 2004; Wilson et al. 2013; Rothuizen & Togsverd 2020b). Barnett (2012) beskriver denne transition som en dannelsesrejse uden kendt destination, og denne usikkerhed dæmpes ikke alene af øgede kompetencer og øget viden, men beror også på den enkeltes personlige karakteristika og den aktuelle praksis. Professionsidentitet kan anskues som værende tæt knyttet til dannelse, uddannelse og læring, der tager udgangspunkt i grunduddannelsen, men som er en essentiel del af livet som udøvende professionel (Wackerhausen 2004; Rothuizen & Togsverd 2020b). Gennem deltagelse og engagement i praksis tilegnes den akademiske og professionelle viden, der understøtter virket og kompetencerne som professionel (Wenger 2008; Johansson 2022). Det er i denne læringsproces, de studerende opnår en fornemmelse af sig selv som medlemmer af et professionelt fællesskab med en vis autoritet og viden, der giver dem en formel plads i samfundet. Ud over tilegnelsen af fagspecifik viden og kompetencer handler det i høj grad også om at lære at tænke, handle og agere i relation til deres professionelle positioner i praksis, såsom at håndtere arbejdspladskulturer, opfylde egne og andres forventninger, samarbejde tværfagligt, tage ansvar og udvise dømmekraft.

Professionsidentitet er et begreb, der rummer vidtspændende forståelser og afhænger ofte af den profession, den retter sig imod, samt individets fortolkning og manifestering af denne gennem handlinger. Artiklen baserer sig på et grundigt review af begrebet professionsidentitet relateret til henholdsvis Pædagog- og Medicinuddannelsen samt til forskning, der fokuserer på et mere generelt blik på identitetsdannelse og sociale relationers betydning for dette. For at undgå at skrive os ind i en specifik professionsramme, men derimod rette opmærksomheden imod den generelle relation mellem studerendes identitetsarbejde og den praksis, de tager del i, vil vi tage afsæt i social identitetsteori (Jenkins 2008; Ashforth et al. 2016; Haslam 2017). Med anvendelsen af social identitetsteori er det muligt for os at indfange essensen af, hvem de studerende er, og hvorfor de tænker, handler og agerer, som de gør i praksis (Wackerhausen 2004). Dermed rettes blikket mod professionsidentitetsdannelse som vedvarende dannelsesproces frem for udelukkende at bero på faglig og uddannelsesmæssig udvikling.

Social identitetsteori belyser, hvordan studerendes selvfølelse påvirkes af konteksten og det professionelle fællesskab, de er tilknyttet, såvel som den internaliserede følelse af sociale identiteter, de får gennem deres gruppetilhørsforhold (Haslam 2017). Det betyder, at sociale identiteter definerer den studerendes selvfølelse i relation til de professionelle fællesskaber, han eller hun er tilknyttet, og fører til en bestemt måde at tænke, handle og agere på, der er anderledes end det, deres personlige identitet repræsenterer (Tajfel & Turner 2004; Haslam 2017). Den studerendes

Fælles for de studerende er, at de enstemmigt fremhæver den indflydelse, praksis har på deres tænkning, handling og ageren som studerende og dermed muligheden for at indtage identitet som studerende.

tanker, handlinger, ageren og identiteter er altså ansporet af den studerendes selvfølelse, hvad enten det er et 'vi'/os' eller 'jeg'/dem' i forhold til det professionelle fællesskab. Selvfølelsen spiller en vigtig rolle i forhold til, hvad, hvorfor og hvordan studerende lærer, og understreger dermed også vigtigheden i, at praksis stimulerer forskellige sociale identiteter for at sikre en uddannelse af høj kvalitet, der kan imødekomme samfundets krav (Johansson et al. 2022).

Metodisk ramme og professionel praksis

I et tidligere etnografisk studie af, hvordan den professionelle praksis danner rammen for udviklingen af medicinstuderendes identiteter, er der blevet identificeret tre prominente identiteter, som de medicinstuderende enten påtager sig eller bliver tildelt af andre fagprofes-

sionelle, medstuderende, patienter eller pårørende (Johansson 2022; Johansson et al. 2022). De tre identificerede identiteter er som *studerende*, *kollega* og *næsten læge* (*professionsidentitet*) og tillægges i denne forbindelse en relevans for didaktisk tilrettelæggelse og behandling af mødet mellem uddannelse og praksis såvel som de curriculære diskussioner om, hvordan elementer som praksischock mindskes med fokus på dannelsen af professionsidentitet. For at opnå indsigt i nærværende artikels sigte om at belyse, hvordan henholdsvis medicin- og pædagogstuderende oplever krydsfeltet mellem identitet som *studerende* og professionsidentitet som *næsten læge/næsten pædagog*, har vi genbesøgt ovenstående etnografiske studie, samt foretaget supplerende fokusgruppeinterview, med afsæt i de to identiteter. Kombinationen af genbesø-

get af tidligere empiri og ny empiri gør det muligt at gå mere analytisk i dybden med de specifikke emner, vi i denne artikel behandler (Hastrup 2010). Derudover er det muligt at hæve blikket fra en specifik profession til et mere generelt blik på professionsidentitetsdannelse på professionsuddannelser.

Den etnografiske empiri, der er anvendt i ovenstående studie, er udført over en periode på to og et halvt år og bygger på observationer, individuelle interviews, uformelle samtaler og feltnoter. De 7 deltagende medicinstuderende er tilfældigt udvalgt og følges igennem deres kandidatuddannelse, der foregår i en vekslen mellem casearbejde og aktiv deltagelse i den professionelle praksis (Johansson 2022). Ud over nedslag i ovenstående etnografi har vi udført fokusgruppeinterview med 6 pædagogstuderende, der

Enslydende forventninger mellem den studerende selv og praksis understøtter oplevelsen af at være kompetent og fagligt vidnende.

alle har to længerevarende praktikophold bag sig, samt fulgt disse studerendes praktikker som studievejleder. Alle de 13 involverede studerende har vi som undervisere og forskere haft et indgående kendskab til og fulgt gennem deres grunduddannelser. Ifølge Schatzki (2012) er netop etnografien og fokusgruppeinterviewene valgte metoder til at få adgang til og indblik i studerendes tanker og handlinger. Han understreger desuden vigtigheden i at involvere sig, bruge tid med, tale med, observere og socialisere med de involverede studerende for herved at komme helt tæt på de studerende og deres tanker og handlinger (Schatzki 2012). Atkinson og Pugsley (2005) og Pope (2005) ser som Schatzki (2012) etnografien som en metodologi, der er velegnet til studier af professionel praksis og uddannelsesmiljøer, hvilket understøtter det metodiske valg for at

kunne besvare vores problemstilling i denne artikel.

Vi har ladet os inspirere af eksisterende uddannelsesforskning inden for professionsidentitet og professionel praksis af Johansson et al. (2022) og anvender identitet som studerende og professionsidentitet som næsten læge/pædagog som analytisk ramme for netop at kunne belyse, hvordan de studerende oplever at skulle håndtere og navigere i krydsfeltet imellem de to identitetsarenaer. Der vil i analysen blive præsenteret både observationer og individuelle udsagn fra både medicinstuderende og pædagogstuderende.

Praksisforløb

I nedenstående figur har vi skitseret de planlagte praksisforløb på henholdsvis Medicinuddannelsen (M) ved Aalborg

Universitet og Pædagoguddannelsen (P) ved University College Nordjylland. Begge de empiriske studier tager afsæt i den professionelle praksis i form af praktik og klinik, da det er her, de prominente identiteter udspiller sig.

Inden det empiriske materiale inddrages, er det relevant at kigge nærmere på, hvordan praksisforløb på professionsuddannelser placerer sig som arena for kobling af tænkning, handling og identitetsdannelse. Praksisforløbet er på vekseluddannelser defineret som en kortere eller længere periode i professionel praksis, hvor den studerende får mulighed for på egen hånd af udøve, undersøge og udvikle praksis gennem deltagelse i professionen og hverdagslivet (Højbjerg 2020).

Spirende professionelle – et indblik i studerendes professionsidentitetsdannelse i praksisforløb

Semester	1	2	3	4	5	6	7	8-11	12
Pædagoguddannelsen UCN	Uddannelse	Praktik	Uddannelse	Praktik	Uddannelse	Praktik	Uddannelse	Bachelor/Praktik	
Medicinuddannelsen AAU	Uddannelse					Bachelor		Klinik	Speciale

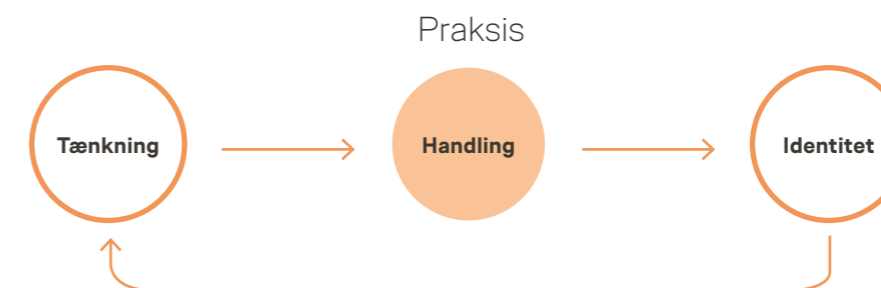
Figur 1: Oversigt over praksisforløb på Pædagoguddannelsen og Medicinuddannelsen, udarbejdet af forfatterne på baggrund af studieordninger (UCN 2023; AAU 2020a/2020b), 2023.

Formålet med praksisforløbet er, at de studerende gennem handlinger får en øget fornemmelse af professionen og tvinges til ikke udelukkende at tænke om praksis, men også at handle i praksis, for derved at lære, hvilken betydning handlingerne har for borger/klient, kollegaer og for institutionen som helhed. Den identitetsdannelse, der finder sted i praktikforløbet, er således ikke udelukkende kognitivt og individuelt baseret, men tilføjes en situeret dimension, hvor konteksten inddrages som afgørende for den studerendes dannelse af selvfølelse (Lave & Wenger 2003; Haslam, 2017). Det

er således interessant at se praksis som bestående af deltagelse og tilhørsforhold manifesteret i kombinationen af tænkning og handling og tilblivelsen af professionsidentiteter (figur 2) (Wenger 2008).

Gennem handling får den studerende indsigt i praksis fra et deltagerperspektiv, der er med til at forstærke og udfordre den erfaring og viden, der er opbygget under studiet. Handlingen er således også det sted, hvor den studerende kan eksperimentere med sin egen position og forankring af viden i praksis,

samt gå fra legitim perifer deltager til at være fuldt deltagende i praksisfællesskabet (Lave & Wenger 2003). Den studerendes identitetsdannelse foregår i et komplekst spænd mellem artikulation af viden, justering og forståelse af institutionen/organisationen, der synliggøres gennem handling og deltagelse i praksis. Hvordan der skabes mulighed for handlinger i praksis, samt i hvor høj grad de studerende får lov til at opleve og erfare, afhænger af den praksis, de træder ind i, og må antageligt variere mellem institutioner og professioner.

Figur 2: Praksisforløbet som handlingsrum, udarbejdet af forfatterne, 2023.

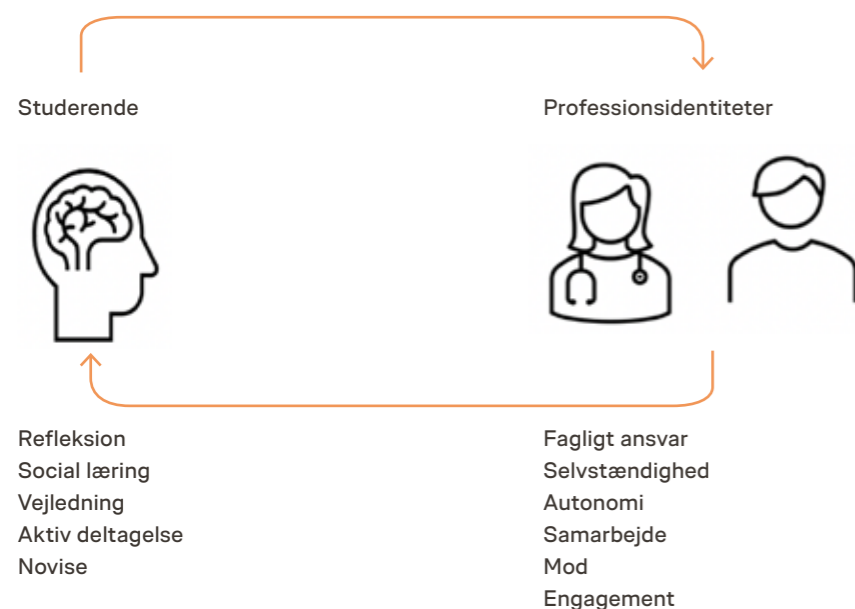
I nedenstående analyse sættes det empiriske materiale i spil med henblik på at indfange og belyse, hvordan de studerende oplever at stå i krydsfeltet mellem at skulle tænke, handle og agere som både studerende og som professionel afhængigt af konteksten i den professionelle praksis. Med inspiration fra Worthman (2006), Bliuc et al. (2011) og Johansson et al. (2022) har vi i nedenstående figur (figur 3) skitseret den konstant foranderlige og dynamiske

bevægelse, der er mellem identiteterne, og hvilke elementer der knytter sig til identiteterne. I tillæg hertil er det væsentligt at pointere, at identitet ikke er noget, der er givet på forhånd, men skabes gennem aktiv deltagelse og engagement (Jenkins 2008) og påvirkes af såvel indre som ydre faktorer, som også beskrevet tidligere i afsnittet om *Professionsidentitetsdannelse og social identitet* (Haslam 2017; Tajfel & Turner 2004).

Citater anvendt i analysen er direkte citeret fra transskriptionerne af interviewene og feltnoterne fra observationerne, og navnene, der fremgår i analysen, er pseudonymer for herved at anonymisere deltagerne i studierne. Det analytiske arbejde vil referere til vores tidligere præsenterede identitetsteoretiske afsæt med et særligt fokus på konteksten såvel som den studerendes egen rolle i det identitetsarbejde, der foregår i den professionelle praksis. Analysen er delt op i to overordnede dele, hvoraf den første del har nedslag i identitetsarbejdet som studerende, og den anden del har nedslag i identitetsarbejdet, der vedrører professionsidentitetsdannelse.

Identitetsarbejde

Tanker, handlinger og ageren

Figur 3: Krydsfeltet mellem identiteten som studerende og professionsidentiteten som næsten læge/pædagog i den professionelle praksis, udarbejdet af forfatterne, 2023.

Identitet som studerende

I analysen af identitet som studerende peger vi på to væsentlige nedslag: *Det supplerende uddannelsesrum* og *At være studerende og aktiv deltagende i den professionelle praksis*. Disse vil i det følgende blive udfoldet med respekt for, at det er en kraftig reduktion af den kompleksitet, der reelt udspiller sig i den professionelle praksis. De to nedslag anses som essentiel del af de studerendes oplevelse af identitet som studerende.

Det supplerende uddannelsesrum

Som beskrevet ovenfor rummer praksisforløbet en unik mulighed for at reflektere over egen praksis og sætte eksisterende viden og færdigheder i spil gennem tanker, handlinger og ageren, der med det samme får en betydning for den patient/borger, den studerende interagerer med. Hans, som er pædagogstuderende, fremhæver i nedenstående kontekstens kompleksitet som betydningsfuld for hans læring om praksis. Inden jeg startede i praktikken, havde

Vi klør bare på og er ikke bange for at tage ansvar, det er her vi lærer mest. De fleste er nok mere som Mette der ikke tager ansvar og hellere bare vil se på og det lærer man ikke altid mest ved.

jeg en masse forestillinger om normer og værdier og fremgangsmetoder, også fordi jeg ikke har været i et hus over en længere periode. Og når man så kommer ud i praktik og oplever den praksis, der er, bliver denne skubbet, for man skal både tilpasse sig huset, men også til situationer, hvor det ikke fungerede lige, som jeg havde tænkt det. (Hans, P, interview 2023)

I Hans' tilfælde udfordres den allerede etablerede forestilling om praksis samt forestillingen om, hvordan han vil stille sig i praksis, og dermed hvilken professionel det er hans intention at være. Der bliver skubbet til idealet om at være handlende professionel, hvilket kræver, at han justerer sin identitet som studerende gennem tænkning, handling og aktiv deltagelse i praksis.

En lignende oplevelse beskriver medicin-studerende Maria således: Jeg tror bare, at det er det, at man stadig føler sig meget uvidende ja og begrænset i, hvad man kan, og hvad man ved, og der er sådanne standard ting på sygehuset, som man egentlig ikke rigtig ved noget om for det er for eksempel som sygeplejerskerne laver, og vi skal jo alligevel vide, hvad det er, der er mange ting, man først lærer rent praktisk, når man er herude. (Maria, M, observation 2019)

I citatet suppleres oplevelsen af, at praksis er en anden end forestillet, med oplevelsen af at være novice og ikke at have nok viden til at kunne udfylde de forventninger, der er til professionen, da hun ikke oplever at kende nok til praksis' kompleksitet, samt hvordan hun skal forholde sig til andre professionelle. Maria

beskriver desuden vigtigheden af at være på et praksisforløb under uddannelsen. Det giver mig en praktisk tilgang til lægelivet, så giver det også mere sikkerhed, jeg får mere selvtillid af det, at jeg har set noget af det før og sådan nogle ting og været med til det, ja, inden jeg skal ud at stå med det selv. (Maria, M, interview 2019)

Gennem praksisforløbet har Maria udviklet en faglig selvtillid, der giver hende selvfølelsen af at kunne håndtere faglige dilemmaer selvstændigt på sigt. Det modsatte gælder for Sanne, der gennem sit praksisforløb kom til at tvivle på sig selv.

Praktikken fik mig til at tvivle på min professionsidentitet: 'Kan jeg overhovedet finde ud af det her jeg gør, og er jeg tilstrækkelig', hvor jeg nogle gange

følte, når jeg kørte hjem, at jeg havde omsorgssvigtet nogen, fordi der var travlt eksempelvis. (Sanne, P, interview 2023)

Sanne nævner følelsen af utilstrækkelighed som følge af travlhed. Kigger vi nærmere på placering af praksisforløbet på de to uddannelser, er der væsentlig forskel på, hvornår de studerende sendes afsted, og således også på, hvor megen viden de har før praksismødet. På Medicinuddannelsen sendes de først i praksisforløb efter 3 år, hvor de på Pædagoguddannelsen allerede sendes i deres første praksisforløb efter 6 måneder (se figur 1). Dette vil naturligt have en afsmittende effekt på, hvordan de studerende går til forløbet, hvor Medicin-studerende antageligt må have opbygget en stærkere fornemmelse af at være studerende, og hvor pædagogstuderende veksler mere aktivt mellem at være studerende og være en del af en professionel praksis – som ulønnet/lønnet del af personalegruppen. Handlinger og deltagelse i praksis må som følge deraf blive mere eller mindre eksplorative.

At være studerende og aktiv deltagende i den professionelle praksis Retter vi blikket mod oplevelsen af at være studerende under praksisforløbet, beskriver Pia fra Medicinuddannelsen: Jeg opfatter også mig selv som lægestuderende, jeg tænker ikke på mig selv som læge, når jeg er her. [...] man [bliver] også nødt til at gøre meget klart for sig selv, at jeg er her for at lære, jeg er her ikke for at lave alt det arbejde, det måske er lidt hårdt og træls at lave. (Pia, M, interview 2017)

Pia ytrer her, hvordan hun aktivt forholder sig til sin egen identitet som studerende og de vilkår, der gør sig gældende i forhold til det potentielle læringsudbytte, der knytter sig til det at være studerende i en professionel praksis. Pias identifikation som studerende er betinget af at blive tilpas udfordret i og af praksis, hvilket afgøres af hendes handling og deltagelse samt hendes udvikling fra at være legitim perifer deltager til fuld deltager i praksis. I relation til ovenstående citat vil denne identitet som studerende påvirke Pias tanker, handlinger og ageren med reference til, at identitet ikke er noget, vi har, men noget, vi gør.

I nedenstående citat fremhæver Hans, hvordan det er praksisvejlederen, der er medvirkende til at understøtte ham i at være studerende og novice og dermed fokusere på læring gennem refleksion og vejledning. Han ytrer endvidere, at muligheden for refleksion har trange kår, når han egenhændigt skal tage ansvar og arbejde selvstændigt i rollen som professionel.

Det var min vejleder, der nogle gange kunne hjælpe mig til at bruge studerende-hatten, ved eksempelvis at sige: 'Kunne du se den situation her, der brugte vi jo de her læreplanstemaer'. Så satte hun ligesom hatten på for at huske det i praksis. Det kan jo ellers hurtigt blive sådan, at så er det en opgave, man udfører, og så tænker man ikke lige over, hvad det indebærer. (Hans, P, interview 2023)

Hans beskriver her, hvordan praksisvejlederen kan være med til at italesætte og styrke identiteten som studerende ved at skabe rum for dialog om, hvilken tænkning der ligger bag handlinger og ageren i praksis. Derved kan praksisvejlederen bidrage til en opmærksomhed på betydningsfulde tanker, handlinger og ageren og understøtte den studerendes professionsidentitetsdannelse gennem refleksion over egen læring og praksis. Fælles for de studerende er, at de enstemmigt fremhæver den indflydelse, praksis har på deres tænkning, handling og ageren som studerende og dermed muligheden for at indtage identitet som studerende. Derudover er praksisforløb med til at udvikle deres professionsidentitet gennem refleksion, vejledning og aktiv deltagelse sammen med professionelle. Hans nævner vigtigheden af at føle sig tryk, for at turde at vise sin nysgerrighed og noget af sig selv: *"Det har meget at gøre med relationerne, for jo mere tryk man er i det, jo mere af sig selv viser man."* (Hans, P, interview 2023). Den studerendes nysgerrighed, deltagelse og engagement afhænger af relationerne til praksis, i dette tilfælde børn og personale, og dette bidrager til at skabe mulighed for gennem dialog at forstærke fornemmelsen af praksis. Medicinstuderende Michael fremhæver ligeledes relationen til praksis: *"Jeg har bestemt på stort set alle afdelinger følt mig en del af slængen og følt at og det ved man især, når man efter endt ophold på afdelingen, at de stadig hilser på dig."* (Michael, M). Oplevelsen af at høre til bidrager til tryk og tillid og stille spørgsmål, hvori den studerende stiller sig sårbar.

Professionsidentitet som næsten læge eller næsten pædagog I det analytiske arbejde med de studerendes professionsidentiteter som næsten læge og næsten pædagog har der vist sig to centrale nedslag. Det første er *egne forventninger og forventninger fra praksis*, og det andet er *at tage ansvar og agere professionelt*. Det er her vigtigt at pointere, at de to nedslag gør sig gældende for både medicin-studerende og pædagogstuderende, men kommer til udtryk på forskellig vis.

Egne forventninger og forventninger fra praksis

I det første nedslag, *egne forventninger og forventninger fra praksis*, udtrykker de studerende, hvordan egne forventninger og forventninger fra praksis påvirker deres tanker og handlinger, hvilket afspejler sig deres oplevelse af eget vidensniveau.

Det der med, at man er ansat, gør, at man er en del af huset, og man indgår i rutinerne, man er pædagog, og som studerende skal man have fokus på, at man kommer igennem alle målene, man skal lære at være pædagog og lære at indgå i rutinerne [...] Jeg er blevet bedre til at tage studerende-hatten på og sige, at 'Jeg er her jo sådan set for at lære'. (Søren, P, interview 2023)

Søren udtrykker det dilemma, der er i at være ansat og skulle indgå i de daglige rutiner på lige vilkår med pædagogerne. At indgå på den vis i praksis kræver, at han ofte tænker og handler som pædagog og ikke som studerende. Han ytrer, at balancen mellem at være studerende og samtidig at skulle lære at indgå i praksis som pædagog er en krævende proces,

der hele tiden er til forhandling mellem ham og praksis. Søren beskriver den konstante identitetsforhandling, der er i gang, og oplever, at han selv skal indtage identiteten som studerende med fokus på at være den lærende, da praksis ofte tilskriver ham identiteten som pædagog. I situationer, hvor de studerende betragtes som læge eller pædagog i deres praksis, oplever de studerende ofte, at der er diskrepans mellem deres oplevede aktuelle viden og den viden, de forventes at have, hvilket Maria beskriver som grænseoverskridende i nedenstående citat. Når man har kittel på, bliver man jo set som en autoritet af patienterne, og man lægger hurtigt mærke til, at de kigger på en, som om at man ved alting, så er det lidt grænseoverskridende [...] Vi ved jo ingenting, når vi kommer ud til at starte med, men jeg syntes, at man vænner sig til det, og man lærer at være i det og sige til og fra. (Maria, M, interview 2019)

Ud over at Maria beskriver oplevelsen af at blive tildelt identitet som læge qua hendes kittel og det vidensmæssige forventningspres, der påhviler hende her, så udtrykker hun på samme tid, at man som studerende lærer at tænke, handle og agere som professionel og være i det og sige til og fra, som også Søren udtrykker det citat.

Egne og andres forventninger og oplevet vidensniveau beskrives i nedenstående citater som værende fordrende for faglig udvikling og professionsidentitetsdannelse. Oplevelsen af at være en del af et professionelt fællesskab og få tildelt muligheden for at deltage og engagere sig i den daglige professionelle praksis

giver ifølge Pia og Emma følelsen af tryk og en oplevelse af faglig kompetence.

Når jeg er inde ved patienterne, så føler jeg mig lige så kompetent som en KBU-læge, fordi jeg kan også, KBU-lægerne ringer også til deres bagvagt og sådant noget, så det er på den måde, så føler jeg mig egentlig lige så kompetent. (Pia, M, observation 2017)

Jeg synes, at jeg blev en del af huset, fordi jeg lærte deres rutiner at kende, og jeg følte mig som en del af institutionen. På en eller anden måde, så kom jeg på lige fod med de andre pædagoger. (Emma, P, interview 2023)

Enslydende forventninger mellem den studerende selv og praksis understøtter oplevelsen af at være kompetent og fagligt vidnende. Dette bidrager til at skabe nye læringsrum, hvor de studerende i højere grad har mulighed for at tænke, handle og agere som både studerende og professionelle og dermed veksle mellem de forskellige identiteter og dermed styrke deres faglige udvikling.

Hvis man spørger ind til noget, så får du faglig sparring, men det kræver, at man selv er nysgerrig. Det kan man tydeligt mærke, at den går begge veje – hvis du er aktiv og spørgende, jamen så får du ny viden, og hvis du ikke er, jamen så bruger folk heller ikke energi og tid på det. (Sanne, P, interview 2023)

Sanne understreger her, den betydning sammenspillet mellem hendes engagement, nysgerrighed og deltagelse i praksis og konteksten har i forhold til de identiteter, der er tilgængelige enten

som studerende eller som pædagog. I samspillet italesættes og korrigeres forventninger ligeledes, hvilket bidrager til synlighed omkring progression og i sidste ende professionsidentitetsdannelse.

At tage ansvar og agere professionelt

I det andet nedslag, *at tage ansvar og agere professionelt*, beskriver de studerende, hvordan de tænker, handler og agerer i den professionelle praksis, og hvordan de oplever at være i professionen. Som i de tidligere nedslag ses det også her, at de studerendes professionsidentitet som næsten læge eller næsten pædagog enten bliver indtaget af de studerende selv eller bliver tilskrevet af andre professionelle eller konteksten. Denne konstante forhandling mellem de forskellige identiteter er derfor både et indre såvel som et ydre anliggende, som det også ses i Marias situation, hvor hun sidder alene på kontoret.

Da jeg skrev journaler, hvor jeg sad der alene inde på kontoret, der tænker jeg, at jeg nok er sådan lidt mere lægeagtig, fordi det kun er mig, de kommer til at snakke med umiddelbart, så der ja ser jeg mig selv lidt som lægeagtig. (Maria, M, interview 2019)

At Maria sidder alene på kontoret og har det umiddelbare ansvar for at imødekomme henvendelserne gør, at hun føler sig lægeagtig og dermed skal tænke, handle og agere, som hun forestiller sig en læge ville gøre. I denne situation er det konteksten, der tildeler hende identiteten som læge, som hun kan indtage eller afvise afhængigt af henvendelses/opgavens omfang og sværhedsgrad. Forvagten vender sig om mod James og den kvindelige medstuderende og siger:

“Så må I lige klare jer selv i den næste undersøgelse,” og James svarer: “Ja da, det er ikke noget problem.” (James, M, observation 2019)

I denne situation bliver James og hans medstuderende tildelt identiteten som læge af forvagten, og de påtager sig identiteten som læge uden tøven. At skulle udføre en objektiv undersøgelse af en patient på egen hånd som studerende, dog med mulighed for indirekte supervision af forvagten, kræver, at de er i stand til at tænke, handle og agere som en læge og trække på deres eksisterende praksiserfaringer og viden.

Ser vi nærmere på Pædagoguddannelsen, tegner der sig et lignende billede. Sanne understreger i nedenstående citat vigtigheden af at kunne tage ansvar, handle selvstændigt og agere professionelt ved at aktivere og reflektere over egne erfaringer og eksisterende viden. Gennem hendes tænkning, handlinger og ageren i praksis påtager hun sig identiteten som pædagog, hvilken proces hun er meget bevidst om og benævner det som at gå fra at være studerende til at være pædagogagtig.

Jeg fandt ud af, at hvis jeg bare spurgte, når jeg kom frem til noget, i stedet for at vise hele processen, så virker jeg mere pædagogagtig. [...] Man har gjort sig refleksionen, man har gjort sig tankerne, og man er kommet frem til noget, man kan spørge om eller bruge til noget, i stedet for at inddrage dem i alt det, jeg tænkte. (Sanne, P, interview 2023)

At have muligheden for at sætte egne erfaringer og viden i spil i praksis stimulerer de studerendes professionsrettede

tænkning, handlinger og ageren i praksis, hvilket de studerende ytrer er en uddannelsesmæssig motivation.

Vi klør bare på og er ikke bange for at tage ansvar, det er her, vi lærer mest. De fleste er nok mere som Mette [medstuderende], der ikke tager ansvar og hellere bare vil se på, og det lærer man ikke altid mest ved. Vi er ret selvkørende, vi vil bare helst, at lægerne går, så vi kan komme til at arbejde. Så konfererer vi med dem bagefter. (Chris, M, observationer 2019)

Chris beskriver det at tage ansvar og agere som læge giver anledning til at sætte egne erfaringer og viden i spil, hvilket giver det største læringsudbytte.

De spirende professionelle

Vores introduktion og analytiske arbejde giver et billede af den kompleksitet, den professionelle praksis rummer, og hvordan de studerende oplever deres professionsdannelse som spirende professionelle. I det følgende vil vi søge at samle vores afsluttende betragtninger med fokus på, hvordan de studerende oplever professionsidentitetsdannelsen i spændingsfeltet mellem identitet som studerende og identitet som næsten professionel hos henholdsvis medicin- og pædagogstuderende.

I forbindelse med vores studie identificerede vi et dialektisk forhold mellem den professionelle praksis og de studerendes professionsidentitetsdannelse, og hvordan praksis såvel som professionsidentiteten påvirker på de studerendes læring samt udvikling til professionel. Analysen af de to forskellige perspektiver på identitetsdannelse i praksisforløbet bidrager med et indblik i den identi-

tetsforhandling, der konstant finder sted i den professionelle praksis. De to perspektiver er ikke at se som stringent afgrænsede, men som komplimenterende, samt et forsøg på at indfange den kompleksitet, professionsidentitetsdannelse under praksisforløbet består af. De studerendes oplevelse af professionelt vidensniveau og identitet som studerende er forskelligt på de to involverede uddannelser, og her er det interessant at se, hvordan pædagogstuderende qua deres korte tid på uddannelse før indtrædelse i praksis, er søgende på deres identitet under praksisforløbet og til tider udfordres i forhandlingen mellem det at være studerende og det at være næsten pædagog. Her har de medicinstuderende en klar fornemmelse af, at de er der for at lære, og at der findes ‘lærerige’ og ‘ikke-lærerige’ opgaver. De adspurgte studerende har en klar fornemmelse af, at praksisforløbet bidrager med noget anderledes end den hverdag, de møder på studiet, og at det kræver noget andet at træde ind i spændet mellem uddannelse og professionel praksis som studerende og lærende. Som væsentlig del af praksisforløbet ligger forhandlingen af de forventninger og mål, der eksplicit såvel som implicit ligger hos den studerende, uddannelsen og professionel praksis. Dette gør sig gældende på begge uddannelser, men kommer til udtryk på to forskellige måder. Det ene sted skal identitet som studerende og lærende konstant genforhandles og udfordres af overenskomstmæssige rammer

som lønnet ansat, hvor der på Medicinuddannelsen er en fast forståelse af de studerendes placering i organisationen som lærende i en længere periode.

I relation til artiklens afsæt i sociale identiteter må forhandlingen være at se som en del af de studerendes identifikationsproces og handlinger i praksis (Jenkins 2008; Wenger 2008). Praksisforløbet er at se som en dannelsesarena, hvori idealet om praksis møder den kollektivt forhandlede praksis gennem den studerende, som nødvendigvis må konstruere sin professionsidentitet i dialogen mellem ideal og virkelighed. Dertil kommer de curriculære og uddannelsesmæssige rammer omkring praksisforløbet, der altid må medtænkes i den didaktiske udformning af de studerendes læring. Essensen af vores artikel er, at vekseluddannelser og undervisere skal stimulere og understøtte de studerendes identitets- og professionsidentitetsdannelse ved at give dem rum og mulighed for at tænke, handle og agere både som studerende og som professionelle, for herved at sikre et læringsudbytte af høj kvalitet, der flugter med samfundets stigende behov og kompleksitet. Vi vil afslutte med citatet af Rosa (2020), “*Vi kan planlægge rejsen til Alperne, men ikke oplevelsen af bjergene*”, og lade det være afsæt for den kommende uddannelsesdebat, med tanken om at lade de studerendes oplevelser sætte kursen i arbejdet med at udvikle uddannelser.

REFERENCER

Ashforth, B.E., Schinoff, B.S. & Rogers, K.M. (2016). "I identify with her," "I identify with him": Unpacking the dynamics of personal identification in organizations. *The Academy of Management Review*, 41(1), 28-60.

Atkinson, P. & Pugsley, L. (2005). Making sense of ethnography and medical education. *Medical Education*, 39(2), 228-234.

Barnett, R. (2012). Learning for an unknown future. *Higher Education Research and Development*, 31(1), 65-77.

Bliuc, A.-M., Ellis, R.A., Goodyear, P. & Hendres, D. M. (2011). The role of social identification as university student in learning: Relationships between students' social identity, approaches to learning, and academic achievement. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 31, 559-574.

Haslam, S. (2017). The social identity approach to education and learning: Identification, ideation, interaction, influence and ideology. I: Mavor, K., Platow, M. & Bizumic, B. (red.), *Self and social identity in educational contexts* (s. 19-53). New York: Routledge.

Hastrup, K. (2010). *Ind i verden: En grundbog i antropologisk metode*. (2. udg.). Hans Reitzels Forlag.

Hjort, Katrin (red.) (2004). *De professionelle – forskning i professioner og professionsuddannelser*. Roskilde Universitetsforlag.

Højbjerg, B. (2020). *Læring i praktikken – tilgange og metoder i pædagogstuderendes praktik*. Dafolo.

Jenkins R. (2008). *Social Identity* (3rd ed.). Routledge.

Johansson, N. (2022). *How, what and why medical students learn in clinical problem-based medical education: An ethnographic study of the relation between medical students' social identity development and learning approach in clinical practice*. Aalborg Universitetsforlag.

Johansson, N., Nøhr, S., Klitgaard, T.L., Stentoft, D. & Vardinghus-Nielsen, H. (2022). Clinical problem-based medical education: A social identity perspective on learning. *Dansk Universitetspædagogisk Tidsskrift*, 17(33), 79-96.

Lave, J. & Wenger, E. (2003). *Situeret læring og andre tekster*. Hans Reitzels Forlag.

Moos et al. (red.) (2004). *Relationsprofessioner – lærere, pædagoger, sygeplejerske, socialrådgivere og mellemledere*. Danmarks Pædagogiske Universitets Forlag.

Niemi, P. (2003). Medical students' professional identity: self-reflection during the preclinical years. *Medical Education*, 31(6), 408-415.

Pope, C. (2005). Conducting ethnography in medical settings. *Medical Education*, 39(12), 1180-1187.

Rosa, H. (2020). I: Mørch, M.A. (2020). Vi kan planlægge rejsen til Alperne, men ikke oplevelsen af bjergene. *Information*, 20.06.2020.

Rothuizen, J.J. (2015). *På sporet af pædagogisk faglighed: Pædagoguddannelsens deltagelse i det pædagogiske projekt*. Århus Universitetsforlag.

Rothuizen, J.J. & Togsverd, L. (2020a). *Det pædagogiske projekt*. Akademisk Forlag.

Rothuizen, J.J. & Togsverd, L. (2020b). *Hvordan danner pædagogstuderende professionsidentitet i pædagoguddannelsen?* DPP.

Schatzki, T. (2012). A primer on practices. I: Higgs, B.R., Billett, S., Hutchings, M. & Trede, F. (red.), *Practice-Based Education: Perspectives and Strategies* (s. 13-26).

Tajfel, H. & Turner, J.C. (2004). The social identity theory of intergroup behavior. I: Jost, J.T., Sidanius, J. (red.), *Political Psychology: Key readings* (s. 276-93). New York: Psychology Press.

UCN (2023). Studieordning for Pædagoguddannelsen – institutionsdel. Retrieved from: [extension://elhekieabhbkm-cefcoobjddigjaadp/https://www.ucn.dk/media/mvzh411j/p%C3%A6dagog-institutionel-studieordning-2022.pdf](https://www.ucn.dk/media/mvzh411j/p%C3%A6dagog-institutionel-studieordning-2022.pdf)

Van den Broek, S. Querido, S., Wijnen-Meijer, M., van Dijk, M. & Cate, O.T. (2020). Social Identification with the Medical Profession in the Transition from Student to Practitioner. *Teaching and Learning in Medicine*, 32(3), 271-281.

Wackerhausen, S. (2004). *Professionsidentitet, sædvane og akademiske dyder: Videnskabsteori, professionsuddannelse og professionsforskning*. Syddansk Universitetsforlag.

Wenger, E. (2008). *Praksisfællesskaber*. Hans Reitzels Forlag.

Wilson, I., Cowin, L.S., Johnson, M. & Young, H. (2013). Professional Identity in Medical Students: Pedagogical Challenges to Medical Education. *Teaching and Learning in Medicine*, 25(4), 369-373.

Wortham, S. (2006). *Learning identity: The joint emergence of social identification and academic learning*. New York, NY: Cambridge University Press.

AAU. (2020a). Curriculum for BSc in medicine faculty of medicine. Aalborg University. <https://studieordninger.aau.dk/2022/32/3409>

AAU. (2020b). Curriculum for MSc in medicine faculty of medicine. Aalborg University. <https://studieordninger.aau.dk/2021/29/2527>